

Tolna

vármegye

Imperföldvári

járás

Paks.

(kör) jegyzőség

Közigazgatási tájékoztató lap

Paks.

nagy ~~(kör)~~ község közérdekű viszonyairól.

I. A község általános leírása.

A) A község történeti leírása.

1. A község keletkezésére, fejlődésére, esetleg elpusztulására és újra felépülésére vonatkozó adatok. A község a múltban melyik vármegyéhez tartozott és onnan mikor kebeleztetett át? Volt-e és mi a korábbi vagy történeti neve, hivatalos néven kívül más használatos neve, esetleg mi a nemzetiségi neve? Település esetén kik és honnan jöttek a községbe?

Régi római város volt. Lussmuntum név alatt szerepelt. Míg Solva megyéhez tartozott. Tehintettel hadászati szerepéről jó rit mellett jött a község, a lakossága többször megelmevült nagy kiirtások, így lakosságát meggy. Nagyobb település 1700-as évek elején történt. a hatv. németiség élezés - Lot haringiaiból, aig. er. litv. németiség Württembergből jött.

2. Területváltozások, határrész (puszta) átcsatolások; községegyesítés, beolvadás vagy kiválás történt-e 1871. óta, mikor és mily körülmények között? (A vonatkozó hivatalos adatok, rendelet száma, közlendők.)

nem volt

Köztudomás szerint minő elpusztult falvak feküdtek egykor a község határán. (Rendszerint a dülő-nevek vagy a községbe olvadt puszták neve alapján.)

3. A község jellege 1848 előtt a telekkönyvi és urbéri adatok szerint (város, mezőváros, szabad vagy urbéres község stb.)

mezőváros

4. A község jellege 1871. után. E tekintetben voltak-e szervezeti változások (átalakulás, visszafejlődés).

visszafejlődött, nagy község lett.

5. Anyakönyvi szervezeti változások. A község melyik területhez tartozott, mikor történt a változás és mily rendelet alapján (az anyakönyvi feljegyzések szerint).

6. Vannak-e a község életében és szervezetében eredeti és különös (máshol nem található) intézmények, említésreméltó események, leletek? (a köztudomás vagy monografiák szerint).

nincs

B) A község földrajzi leírása.

1. A község (falu) és határának fekvése (a szomszéd falvaknak és távolságuknak megjelölésével).

A község határa síkság, dombos vagy hegyes vidék, erdős vidék-e?

A község magaslatai és vizei (folyó, patak, tó, nagyobb mocsarak).

2. A község területének nagysága:

Művelési ágak szerint:

olombos
 Sárchegy, Duna
 26.000 kat. hold (birtokívek adatai alapján).
 14085 k. hold szántó, 1189 k. hold rét (kaszáló),
 4074 k. hold szőlő (beültetett), 3423 k. hold
 legelő, 953 k. hold erdő, 25 k. hold
 nádas, 2015 k. hold terméketlen (ut, szikla, homok,
 mocsár, kőbánya). kert. 236 hat hold

3. Tartoznak-e a községhez öndílló puszta vagy havasok (külön kataszteri részlet alatt felvett területek) és mi a nevük?

Vannak-e a község határával össze nem függő határrészek, hol, mely név alatt és mekkora a terjedelmük?

1. Ahalas 2. Birib 3. Csampa 4. Bercenyés 5. Gyapa
 6. Faluhely 7. Heggyes 8. Kavas 9. Lóhegy 10. Kőröztölgy
 11. Kőrösmalom 12. Mária-telep. Magyarai

nincs

4. Vannak-e a békekötés folytán elszakított részek és ideiglenesen a község hatósága alá helyezett idegen határrészek, melyik községből valók és mely terjedelműek (kataszteri, esetleg más adatok alapján)?

A község vázlatos térképe csatolva ..... db
 nincs csatolva.

C) A község népességi viszonyai.

1. Mennyi a község lakossága?

A lakosság megoszlása, vallás szerint:

nemzetiség szerint:

12036 lélek.
 8393 r. kath., 15 g. kath., 1212 ref.,
 1486 ág. h. ev., 891 izr., 39 egyéb
 12036 magyar, — német, — tót,
 — rutén, — oláh, — horvát,
 — egyéb.

2. A lakosság elhelyezkedése általánosságban, (belterületen, tanyákon vagy felváltva; lélekszám szerint megjelölve).

Vannak-e népesebb lakott helyek, telepek; a falutól milyen távol és mennyi a lélekszámuk?

3. A népesség zömének foglalkozása (földművelés, ipar, bányászat, földművelési vagy ipari napszám-kereset stb.).

4. Hány ház és hány lakásrész van a községben a házasodási adatok szerint, külön feltüntetve az egyes pusztákat, különálló vagy odaosztott területeket.

A községben levő állami és más középületek.

Belterületen 10431. Purotákon 1605.

12 km Kavas 57. 12 km Kőröztölgy 31. 8 km Gyapa 304. 9 km Lóhegy 22
 8 km Mária-telep 114. 11 km Bercenyés 284. 8 km Kőrösmalom 9
 6 km Birib 195. 12 km Ahalas 37. 6 km Magyarai 16. 7 km Faluhely 64. Heggyes
 93. Csampa 385.
 földművelés és szőlőművelés főváros kereskedelm
 községben 2049 ház 2818 lakással. Révületésis külön
 iru! 196 260
 2195 3078

Air János bíróság. Állami polgári fiúiskola. R. kott
 Zárgha, Rom kott fiúiskola, Ref. Állami iskola
 Ág. ev. Állami iskola. Sz. iskola. Községi Állami iskola
 és 2 ovoda. Főszolgabírói hivatal és lakás, helyi lakosok,
 farsangi lakások. Védőgát párszlat.

II. A község szervezete, beosztása és közérdekű viszonyai.

A) Községi szervezet.

1. Előjárók.
(Nem névszerint töltendő ki.)
Rendszeres tisztviselők és alkalmazottak.
(Kisközségben csak a székhely község lapján kell kitölteni.)

Bíró. Törvény- (másod-) bíró. 12 esküdt,
(tanácsbeli). Pénztárnok. Közgyám .....
4 jegyző, 2 segédjegyző, 1 orvos
1 állatorvos, 5 irodai alkalmazott,
2 pénztári alkalmazott, ... egyéb alkalmazott (utbiztos stb.)

Napidíjas irodai alkalmazottak:

8
.....
6 kisbíró (küldönc), 3 bába,

Szegődményes alkalmazottak:

.....
.....
.....
1 éjjeli őr és 1 gazdasági alkalmazott.

A jegyzőség székhelye és távolsága:

Paks ..... km.

2. A községi képviselőtestület létszáma:

20 virilista, 20 választott tag, 20 pótag

Községi képviselő-választókerületek száma, elnevezése, hány tagot választ.

egy .....
4 A község 5 választókerületet alkot.

3. Meg van-e bizva a község gyámhatósági hatáskörrel. Van-e gyámpénztára?

nem

B) Általános közigazgatási beosztás.

4. A vármegye székhelye és annak távolsága. (a község központjától, távolsági térkép adatai szerint járható útvonalon):

Szekszárd ..... 36 km.

A járás székhelye és távolsága: (ugyanugy) Országgyűlési (nemzetgyűlési) választókerület székhelye és távolsága:

Paks ..... km.

Törvényhatósági bizottsági választókerület székhelye és távolsága:

Paks ..... km.

Paks ..... km.

C) Rendészeti igazgatás.

5. A csendőrőrs és folyamőrség székhelye és távolsága:

Paks ..... km.

Van-e a községnek rendőri őrszemélyzete és hány tagból áll?

Van, ... 10 tag. Nincs.

Van-e a községben toloncállomás?

Van. Nincs.

Fel van-e ruházva az előjáróság cselédügyi bíraskodással (1876: XIII. t.-c.; 1907: XLV. t.-c.)

nem

6. A községi tűzoltóság szervezete:

Hivatásos, önkéntes, (gyári stb.) tűzoltóság ..... 47 tag.
Kötelezett tűzoltóság.

7. Van-e a községnek jóváhagyott szabályozási terve?

Van. Nincs.

Van-e járdalerakási szabályrendelete?

Van. Nincs.

D) Szociális igazgatás.

8. Kórorvos székhelye és annak távolsága: 1 km.
 Hány magánorvos lakik a községben: 4
 Községi bábák száma: 3
 Kőrbába lakóhelye és annak távolsága: 1 km.
 Okleveles magánbábák száma: 4
 Legközelebbi gyógyszertár hol van és milyen távol? Paks 1 km.
 Legközelebbi kórház hol van és milyen távol? Szekszárd 36 km.
 Van-e szegényház vagy más jóléti intézmény?
 (Árvaház, gyermekmenhely telep) Van 1 szegényház 1 Nincs.
 9. A gondozott szegények száma: 35 intézeti ápolásban, 10 magán ápolásban.
 Elhagyott gyermekek száma? 44 gyermek.
 10. Milyen a község ivóvíze?
 Van-e ártézi kutja vagy vízvezetéke? Általában nem jó.
 Kutviz, folyóvíz, egészséges, ártalmatlan, jó. 2/3-át / 1 artézi kut a községé és a pedig az aut. ort. víz tisztosága.
 Van-e csatornázása? nincs
 11. Korcsmák és vendéglők száma? 15 korcsma, 2 vendéglő, 1 kávéház.
 Van-e szálloda, fogadó és hány? 1 szálloda 1 fogadó
 Van-e községben közfürdő? nincs
 12. Van-e a község határában gyógyfürdő, üdülő vagy nyaraló-telep és milyen távolságra? nincs
 A fürdőtelep gyógyfürdővé van-e nyilvánítva? nem

E) Törvénykezési beosztás.

13. Kir. törvényszék székhelye és távolsága: Szekszárd 36 km.
 Kir. járásbírószék székhelye és távolsága? Paks km.

F) Pénzügyi beosztás.

14. Kir. pénzügyigazgatóság székhelye és távolsága: Szekszárd 36 km.
 Kir. adóhivatal székhelye és távolsága: Paks km.
 Kir. pénzügyőri szakasz, vámőrs, vámőrségi kirendeltség, székhelye és távolsága: Paks km.
 Kataszteri felmérési felügyelőség székhelye és távolsága: Pécs 75 km.

III. Közművelődési viszonyok.

A) Közoktatásügy.

1. Hány és milyen jellegű és fokozatu népiskola van a községben, (megjelölve a tantermek és tanerők számát: állami, közs., felekezeti isk., elemi, felsőbb népisk., polgári iskola stb.)
2. Középiskolák vagy más szakiskolák (iparostanociskola, gimn., reálgimn., reál iskola stb.) Azok jellege, tantermek és a tanerők száma:
3. Óvodák jellege, száma és tanereje: Nyári menedékház van-e?
4. Testnevelés szervezete. Levente egyesületek:
5. Kir. tanfelügyelőség székhelye és annak távolsága:

1) Községi elemi iskola: községben 2 tanító és 2 tanterem
 3 paraszti elemi iskola 1-1 tanítóval és 1-1 tanteremmel.
 2) Ref. elemi iskola 2 tanító 2 tanterem. 3) Hg. ev. elemi iskola 3 tanító 3 tanterem 4) Róm. kath. elemi iskola 5 tanító 5 tanterem 5) R. kath. Kárdai iskola 6 tanító 6 tanterem 6) Tsz. elemi iskola 1 tanító 2 tanterem 7) Polgári fiú iskola 6 tanár 5 tanterem 8) Polgári leány iskola 6 tanár 4 tanterem.

Tsz. paraszti iskola beadódhat a Polgári fiúiskolába
 2 községi ovoda 2 ovónővel. Róm. kath. - kárdai ovoda 1 ovónővel.

Levente egyesület

Trebovárd 36 km.

B) Vallásügy.

6. Vannak-e a községben anyaegyházak és milyenek? Ha a község főkegyháza alkot, hol van az anyaegyház és mily távol (bevett és elismert felekezetek szerint sorolandó fel.) A községbeli egyházak melyik püspökséghez, illetőleg egyházkerülethez tartoznak:

1) Róm. kath. egyház } 2) Református } 3) Hg. ev. hitv. } 4) Magyarországi
 Pécsi püspökség } Dunamellék } Budaörsi }

1) Aut. ort. ukr. hitközség 6) Teológ. ukr. hitközség.

Izraelita anyakönyvi kerület székhelye és távolsága:

Paks

7. Van-e a községnek kegyuri joga, vagy Canonica visitation alapuló, vagy a hívők helyett átvállalt kötelezettsége és mily teherrel jár?

nincs

8. Az egyházi adózás rendszere. Felekezetek szerint: (párber és egyénekenként időről-időre kivetett adó stb.)

Párber és hitközségi adó állami adó után

Milyen egyházi szervezetek vannak még a községben? (Bevett és elismert felekezetek szerint.)

nincsenek

9. Van-e r. kath. egyháztanács? Esetleg az egyházközség ügyeit az iskolaszék vagy a képviselő-testület intézi-e.

igen

C) Kulturális intézmények.

10. Múzeum, könyvtár vagy hasonló intézmény?

Népkönyvtár

11. Műemlék, természeti emlékszobor, honvéd-emlék vagy elesett hősök emléke?

Hősök emlékszobor

12. Van-e állandó vagy időszakos színház, műkedvelő előadások stb. Mozgóképek.

Felőszabás színház, Néha - néha műkedvelő előadás
 Állandó moxi. -

Kulturális egyesületek.

13. Gazdakör, kaszinó, dalosegylet, munkás-egylet, egyéb kulturális egyesületek (névszerint felsorolva.)

Úri kaszinó. Róm. kath. Kör. Róm. kath. - Legény Egylet.
 Róm. kath. Ifjúsági Egylet. Róm. kath. Leány Club.
 Tsz. olvasókör. Protestáns Egylet. Protestáns Négyelet.
 Tsz. Négyelet. Kereskedelmi körök.

IV. Forgalmi és gazdasági viszonyok és igazgatás.

A) Közlekedésügy.

1. A község forgalmi helyzete. Fő közlekedési vonala (országút, megyei út, annak elnevezése, esetleg a községtől való távolsága). A község határában fekvő hidak, kompok, révek stb.

Budapest - pozseki állami út. Paks - Nagydorogi, valamint Paks - kölesdi és Paks - Kemethéri megyei út Paksi alsó és felső rév.

2. Vasuti összeköttetése, fő- vagy mellékvonalak, van-e vasuti állomása, mi az elnevezése, megállóhelye, marha és egyéb rakodóhelye? Ipari és kisvasutak. Közúti vasutak.

Paks - Püroxtardonyozables helyi érdekű vasút. Paks megállóállomással.

Hajóösszeköttetés, a község mentén vagy attól mily távolságra, melyik folyón, hol a hajó állomás?

Közvetlenül a község mellett Dunán. Hajó állomások a község dunai részén közvetlenül a községben vannak.

Van-e posta, távirta, távbeszélő állomása?

igen

3. Melyik községi közlekedési utvonathoz járul hozzá a község?

Budapest - pozseki állami út. Paks - kölesdi vármegyei úthoz.

Községi (közútló) utak hossza?

33 426 km.

Van-e kövezet-vámszedési joga.

Igen. — Nem. Kérvényezés folyamatban.

B) Földművelésügy.

4. Birtokviszonyok. Nagybirtokok (1000 holdon felül) száma és terjedelme tulajdonosok szerint. Középbirtokok száma és terjedelme. (100—1000 hold) Kis és törpebirtokok átlagos kiterjedése. A község gazdasági jellege a lakosság zömének foglalkozása szerint:

*1000 holdon felüli Horvát J. Endre = 1257 kat. hold
Középbirtok 100-1000-ig 19 = 5345 " "
Kis és törpe birtokok 4148 = 19388 " "*

mező- vagy erdőgazdaság, szőlőművelés, kertészet stb.

5. Művelési rendszer. Van-e nyomásos gazdálkodás. Szervezve van-e a birtokossági tanács?

Nyomásos gazdálkodás nincs. Birtokossági tanács szervezve van.

Van-e közös legelő? Hány és mily terjedelmű?

igen 865 kat. hold.

Van-e külön szervezete (legeltetési társulat)?

igen

Van-e legelő-rendtartás?

igen

Van-e közös erdő? Van-e szervezete?

nincs

Erdőgondnokság székhelye és annak távolsága.

Szekszárd 36 km.

Van-e hegyközség, hány és mily terjedelmű, (elnevezésük szerint) és melyik borvidékhez tartozik.

*igen és pedig 1) Paksi Hegyközség 4081 kat. hold
2) Lórámpai " 430 " "
3) Óbuvánrétyi vámpai Hegyközség 320 kat. h.*

6. Van-e községi faiskola, mily terjedelmű?

igen 3 koth hold

Be van-e ültetve?

részben

7. Vízrendező és hasznosító társulat. Annak székhelye. Vannak-e vízhasználatok (malom stb.) vagy más ármentesítő intézmények és milyen?

Az illetékes kultur- vagy folyammérnökség székhelye:

8. Állattenyésztési viszonyok. Állatok száma: a tenyészállatok száma,

uralkodó tenyésztési irány:

Körállatorvos székhelye és annak távolsága.

1) Paks - Fadd - Bogyiózlói Ármentesítő Társulat Paks.
2) Hízi használatok, vagyis dunai malomok összesen 2.

Székesfehérvár 80 km.

1147 ló, 2069 szarvasmarha } ebből bikák 23 méltó 7;
2537 sertés, 920 juh } Kanyarú és kers 23.
Bonyhádi és piemenyői szarvasmarha, ló-melegrítés.
sertés malomgalis, juh morinói
/ km.

Ipar és kereskedelem.

9. A község állandó piaca hol van? (helyben vagy mely községben, milyen távol).

Hova gravitál a község?

Vannak-e a községben vásárok, országos, heti vásárok, hányszor és milyen (kirakó, állatvásár, stb). Kié a vásártartás joga?

Mérték- és hordó-hitelesítő hivatal székhelye:

10. A községbeli kereskedések száma és jellege. Hítel és pénzügyintézetek száma és alaptőkéje (felsorolva).

Szövetkezetek száma és jellege (névszerint).

Iparosok szakma és foglalkozási ágak szerint.

Van-e a községben ipartestület?

11. Gyárak, ipartelepek és azok átlagos nagysága (hajtóerő és munkáslétszám szerint felsorolva).

Az illetékes iparfelügyelőség székhelye és távolsága:

Ker. munkásbiztosító pénztár székhelye és távolsága:

12. Magánkezelésben álló közművek:

Közvilágítás, jéggyár stb.

13. Bányák száma és jellege.

Állandó bányauzem nagysága, hajtóerő és munkáslétszám szerint.

14. Háziipar és annak jellege.

Helyben

Budapest

szarvasmarha, ló, méltó, juh }
Híri vásár, keddi és pénteki helyi vásár évente 4 országos vásár kikakó és állatvásárral együtt

Magán szövetkezet, vásártartás jog és podig Hoffmann Pál Paks.

Paks-on hordó-hitelesítő, Szekszárdon mérték hitelesítés.

Külön jegyzék szerint

Tolna megyei Takarékpénztár és Hítelbank fiókja, Szekszárdi Takarékpénztár fiókja. O.K. H. fiókja. Kereskedelmi Bank p.t. 600 millió

Szövetkezetek száma és jellege (névszerint)

Külön jegyzék szerint

igen

2 téglagyár egyenként 16-16 munkással

Székesfehérvár 80 km.

Szekszárd 36 km.

nincs

nincs

Élelmiszer-csekegy

V. Községi vagyon és háztartás.

1. A község tulajdonát képező középületek és helyiségek száma.

Hivatalos célokat szolgáló épületek (jegyzői, orvosi, tanítói lakás: a házak, a lakások és azok lakrészeinek száma).

A körjegyzői, körorvosi lakás, a székhely község vagy a községek közös tulajdona-e (csak székhely községben töltendő ki)?

2. A község tulajdonát alkotó ingatlan vagyon

27 kat. hold szántó és rét, *32*
20 legelő, ... kat. hold erdő,
 egyéb *3 kat. hold*

Mennyit kezel házilag, haszonbérileg, kishaszonbérletben?

az egész haszonbérbe adatik.

Jegyzők és alkalmazottak földjavadalma (az állások szerint felsorolva). Mily kiterjedésű.

nincs

Melyek a lakosság hasznára szolgáló ingatlanok (legelő, erdő, kavics, homokbánya stb.)

nincs

Községi közüzemek (a község tulajdonában) világító és vízművek stb.

Villanytelep, és községi központi szeszfordó.

3. Egyéb vagyon és értékek. Hasznos jogok. Községi takarékpénztár. Községi korcsma stb.

Szabadkikötői és Földészeti jog

4. A községre kivetett egyenes adók összege:

Földadó *53457* K. *86* f. Házadó *15922* K
25 f. Ált. kereseti adó *43194* K *10* f. Tár-
 sulati adó *1995* K *90* f. Vagyon- és jöv.
 adó *46054* K *70* f. *57184* kor *70* fill

5. Fel nem sorolt más községi és közjvedelmek.

Mérséklési díj, Fogyasztási adó, Forgalmi adó, Statuáris illeték.

VI. Mily feladatok megoldása volna a legszükségesebb a községben?

*1) Fűszereték létesítése psatorudvárossal. 2) Jéggyár építése.
 3) Községi fiókó és végül H. Több utca kihövezése. —*

A község pecsétjének lenyomata:

Arismás
 Községi (Községi) jegyző.
 257. M. kir. Bám. Kisérleti Nyomda. 1925.